

द्विवर्षीयाचार्यपाठ्यक्रमः(व्याकरणम्) Two Year M.A. in Vyakarana

पाठ्यक्रमस्योद्देश्यानि –

- भाषायाः परिष्कारकस्य पाणिनिव्याकरणशास्त्रस्य विशिष्टावबोधनम्।
- पाणिनिपरम्परायाः दार्शनिकग्रन्थानामध्यापनम्।
- पाणिनिव्याकरणादतिरिक्तं व्युत्पत्तिवादादिन्यायग्रन्थानामपि बोधः।
- पाणिनिव्याकरणस्य न्यायोक्तलक्षणानुमतमध्यापनम्।
- अनेन पाठ्यक्रममाध्यमेन अध्येतारः पाणिनिव्याकरणशास्त्रे पारङ्गताः भविष्यन्ति।

पाठ्यक्रमस्य परिणामाः –

- सकलव्याकरणशास्त्रस्येतिहासज्ञानपुरस्सरं पाणिनिपरम्परायां सुदृढा भविष्यन्ति।
- पाणिनिव्याकरणस्य दार्शनिकानां ग्रन्थानां न्यायशास्त्रदृष्ट्या ज्ञाने सक्षमाः भविष्यन्ति।
- व्याकरणेन न्याय-साहित्य-वेदादिशास्त्राण्यपि सिद्धानि भविष्यन्ति।
- पाठ्यक्रमोऽयम् अध्येतारं व्युत्पन्नं विधायोद्योगप्राप्तिकारको भविष्यति।

द्विवर्षीयाचार्यपाठ्यक्रमः(व्याकरणम्)

Two Year M.A. in Vyakarana

CBCS Course Structure (w.e.f.: 2023-2024)

COURSE NO.		SEMESTER –I	Hours / Week	Tutorial / Week	Credit	Internal Marks	External Marks	Faculty
		NAME OF PAPER						
MAVYC101	CORE	प्रौढमनोरमा (कारकप्रकरणमव्ययीभावप्रकरणञ्च)	5	1	6	20	80	
MAVYC102	CORE	परमलघुमञ्जूषा	5	1	6	20	80	
MAVYC103	CORE	परिभाषेन्दुशेखरः (शास्त्रत्वसम्पादनोद्देशप्रकरणम्)	5	1	6	20	80	
DISCIPLINE SPECIFIC ELECTIVE (CHOOSE ANY ONE OF DSE)								
MAVYD104	DSE	सिद्धान्तकौमुदी (समासप्रकरणम्)	4		4	20	80	
VALUE ADDED COMPULSORY COURSE (Not for CGPA)								
MAVYV105	VALUE ADDED	व्याकरणशास्त्रेतिहासः	4	0	2	12	48	
TOTAL CREDITS						24		
SEMESTER –II								
MAVYC201	CORE	प्रौढमनोरमा (अजन्तपुंल्लिङ्गप्रकरणम्)	5	1	6	20	80	
MAVYC202	CORE	परिभाषेन्दुशेखरः (बाधबीजप्रकरणम्)	5	1	6	20	80	
MAVYC203	CORE	लघुशब्देन्दुशेखरः (आदित अचसन्धिप्रकरणं यावत्)	5	1	6	20	80	
DISCIPLINE SPECIFIC ELECTIVE (CHOOSE ANY TWO OF DSE)								
MAVYD204	DSE	सिद्धान्तकौमुदी (कारकं समासश्च)	4		4	20	80	
VALUE ADDED COMPULSORY COURSE (Not for CGPA)								
MAVYV205	VALUE ADDED	भाषाविज्ञानम्	4	0	2	12	48	
TOTAL CREDITS						24		
SEMESTER-III								
MAVYC301	CORE	वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्)	5	1	6	20	80	
MAVYC302	CORE	परिभाषेन्दुशेखरः (शास्त्रशेषप्रकरणम्)	5	1	6	20	80	
MAVYC303	CORE	लघुशब्देन्दुशेखरः (अजन्तपुंल्लिङ्गप्रकरणम्)	5	1	6	20	80	
DISCIPLINE SPECIFIC ELECTIVE (CHOOSE ANY TWO OF DSE)								
MAVYE304	Elective/ Open	लघुसिद्धान्तकौमुदी (आदितः पञ्चसन्धिप्रकरणं यावत्)	4	0	4	20	80	
TOTAL CREDITS						22		
SEMESTER –IV								
MAVYC401	CORE	वैयाकरणभूषणसारः (आदितः नामार्थनिर्णयं यावत्)	5	1	6	20	80	
MAVYC 402	CORE	लघुशब्देन्दुशेखरः (कारकप्रकरणम्)	5	1	6	20	80	
MAVYC 403	CORE	वैयाकरणभूषणसारः (समासशक्तिनिर्णयतः समाप्तिं यावत्)	5	1	6	20	80	
DISCIPLINE SPECIFIC ELECTIVE (CHOOSE ANY TWO OF DSE)								
MAVYE404	Elective/ Open	शोधप्रविधिः लघुशोधप्रबन्धश्च	4	0	4	20	80	
TOTAL CREDITS						22		

मूल्याङ्कनयोजना –

- प्रत्येक सत्रे आन्तरिकी-बाह्ये परीक्षे भवतः।
- आन्तरिकीपरीक्षा – 20%

प्रतिपत्रं मूल्याङ्कस्य प्रारूपम् -

क्र.सं.	मूल्याङ्कनम्	पूर्णाङ्काः
1.	लिखितपरीक्षा	30
2.	संगोष्ठी/ गृहकार्यम्/ उपस्थिति/ शैक्षिकभ्रमणम्	10
		40
	प्राप्ताङ्कग्रहणम् -	= प्राप्ताङ्काः(1+2)/2

- बाह्य(सत्रान्त)परीक्षा – 80%

➤ प्रश्नपत्रनिर्माणयोजना –

1. प्रश्नपत्रस्य भाषा संस्कृतं वर्तते।
2. प्रश्नपत्रे पूर्णाङ्का अशीतिः(80) सन्ति।
3. प्रश्नपत्रे खण्डत्रयमस्ति।
4. प्रथमखण्डे अतिलघूत्तरात्मकाः दश(10) प्रश्ना भवन्ति। सर्वे अनिवार्याः, प्रत्येकं प्रश्नाः एकाङ्कात्मकाश्च।
5. द्वितीयखण्डे लघूत्तरात्मकाः सप्त(07)प्रश्नाः भवन्ति। सप्तसु पञ्चानामुत्तराण्यपेक्षितानि भविष्यन्ति। प्रत्येकं प्रश्नाः षडाङ्कात्मकाः(6) भवन्ति।
6. तृतीयखण्डे दीर्घोत्तरात्मकाः षट् (06) प्रश्नाः भवन्ति। षट्सु चतुर्णामुत्तराण्यपेक्षितानि भवन्ति। प्रत्येकं प्रश्नो दशाङ्कात्मको(10) वर्तन्ते।

भागः	प्रश्नानां क्रमः	प्रश्नानां संख्या	उत्तरापेक्षितानां प्रश्नसंख्या	पूर्णाङ्काः
प्रथमखण्डः (अतिलघूत्तरीयाः प्रश्ना)	1 - 10	10	10	1x10=10
द्वितीयखण्डः (लघूत्तरीयाः प्रश्ना)	11 - 17	7	5	6x5 =30
तृतीयखण्डः (दीर्घोत्तरीयाः प्रश्ना)	18 - 23	6	4	10x4=40
योगः		23	19	80

ध्यातव्यम् – पाठ्यक्रमस्य प्रत्येकं निर्धारितांशानां समावेश निर्मिते प्रश्नपत्रेऽवश्यमेव स्यादिति।

प्रथमषाण्मासिकः

First Semester

प्रथमपत्रम्
MAVYC101
प्रौढमनोरमा -1
क्रेडिट - 6
अङ्काः - 80

पत्रस्योद्देश्यानि परिणामाश्च -

- छात्रेभ्यः कारकप्रकरणस्याव्ययीभावसमासस्य च विशिष्टावबोधनम्।
- छात्रेभ्यः कारकविषये विभिन्नानां मतानां ज्ञानसामर्थ्यमुत्पादनम्।
- छात्राः शब्दरत्नादिव्याख्यानामप्यवबोधनं कृत्वा कारकसमासयोर्विषये पण्डिताः भविष्यन्ति।

प्रथमभागः -

1. कारकप्रकरणम् - 4 क्रेडिट 60 अङ्काः
 - 1.1. कर्तृकारकं कर्मकारकञ्च
 - 1.2. करणकारकं सम्प्रदानकारकञ्च
 - 1.3. अपादानतः अधिकरणं यावत्

द्वितीयभागः -

2. अव्ययीभावसमासप्रकरणम् - 2 क्रेडिट 20 अङ्काः

पाठ्यग्रन्थः-

1. प्रौढमनोरमा -

सहायकग्रन्थाः -

1. प्रौढमनोरमा (कारकादव्ययीभावान्तो भागः) - डॉ. रमाकान्त पाण्डेय, चौखम्बा संस्कृत भवन, वाराणसी।
2. प्रौढमनोरमा (अव्ययीभावान्तो भागः) - आचार्य द्वारिकाप्रसाद द्विवेदी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
3. प्रौढमनोरमा (अव्ययीभावान्तो भागः) 'भैरवी' सहिता - आचार्य गोपाल शास्त्री नेने, चौखम्बा संस्कृत भवन, वाराणसी।
4. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (प्रथमो भागः) - श्रीगोविन्दाचार्य, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
5. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (प्रथमो भागः) बालमनोरमा-तत्त्वबोधिनीसहिता- डॉ. शिवप्रसाद शर्मा, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
6. अष्टाध्यायी- सूत्रपाठः - आचार्यगोपालदत्तपाण्डेयः, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

पाठयोजना -

भागः	उपभागः	पाठ्यक्रमविवरणम्	Hyperlink	अध्यापनहोरा	क्रेडिट
1.		कारकप्रकरणम्			4
	1.1.	कर्तृकारकं कर्मकारकञ्च		20	
	1.2.	करणकारकं सम्प्रदानकारकञ्च		20	
	1.3.	अपादानतः अधिकरणं यावत्		30	
2.	2.1.	अव्ययीभावसमासप्रकरणम्		20	2
सम्पूर्णयोगः				90	4

द्वितीयपत्रम्
MAVYC102
परमलघुमञ्जूषा
क्रेडिट - 6
अङ्काः - 80

पत्रस्योद्देश्यानि परिणामाश्च -

- छात्रेभ्यः व्याकरणदर्शने गतिप्रदानम्।
- छात्रेभ्यः स्फोट-शक्ति-शाब्दबोधसहकारिकारणानां बोधः।
- छात्रेभ्यः विभिन्नदर्शनदिशा धात्वर्थज्ञानप्रदानम्।
- छात्रेभ्यः निपातार्थ-दशलकारादेशार्थ-कारकार्थ-समासवृत्त्यर्थानां शास्त्रार्थदिशा ज्ञानम्।
- छात्राः स्फोट-शक्ति-शाब्दबोधसहकारिकारण-धात्वर्थ-निपातार्थ-दशलकारादेशार्थ-कारकार्थ-समासवृत्त्यर्थानां विभिन्नमतानां ज्ञाने पारङ्गताः भविष्यन्ति।

प्रथमभागः -

- 1.1. आदितः शाब्दबोधसहकारिकारणनिरूपणं यावत् - 2 क्रेडिट 30 अङ्काः
 - 1.1.1. मंगलाचरणम्
 - 1.1.2. स्फोटभेदाः
 - 1.1.3. शक्तिनिरूपणम्
 - 1.1.4. लक्षणानिरूपणम्
 - 1.1.5. व्यञ्जनानिरूपणम्
 - 1.1.6. स्फोटनिरूपणम्
 - 1.1.7. शाब्दबोधसहकारिकारणनिरूपणम्

द्वितीयभागः -

- 2.1. धात्वर्थनिरूपणतः लकारार्थनिरूपणं यावत् - 2 क्रेडिट 30 अङ्काः
 - 2.1.1. धात्वर्थनिरूपणम्
 - 2.1.2. निपातार्थनिरूपणम्
 - 2.1.3. निपातविशेषाणामर्थविचारः
 - 2.1.4. लकारार्थनिरूपणम्

तृतीयभागः -

- 1.1. कारकार्थनिरूपणतः समासादिवृत्त्यर्थनिरूपणं यावत् - 2 क्रेडिट 20 अङ्काः
 - 1.1.1. कारकार्थनिरूपणम्
 - 1.1.2. नामार्थनिरूपणम्
 - 1.1.3. समासवृत्त्यर्थनिरूपणम्

निर्धारितग्रन्थः -

1. परमलघुमञ्जूषा

सहायकग्रन्थाः –

1. परमलघुमञ्जूषा - डॉ. जयशङ्करलाल त्रिपाठी, श्रीकृष्णदास अकादमी, वाराणसी।
2. परमलघुमञ्जूषा – आचार्य लोकमणि दाहाल, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

पाठयोजना -

भागः	उपभागः	पाठ्यक्रमविवरणम्	Hyperlink	अध्यापनहोरा	क्रेडिट
1.	आदितः शाब्दबोधसहकारिकारणनिरूपणं यावत्				2
	1.1.1.	मंगलाचरणम्		2	
	1.1.2.	स्फोटभेदाः		2	
	1.1.3.	शक्तिनिरूपणम्		8	
	1.1.4.	लक्षणानिरूपणम्		8	
	1.1.5.	व्यञ्जनानिरूपणम्		8	
2.	धात्वर्थनिरूपणतः लकारार्थनिरूपणं यावत्				2
	2.1.1.	धात्वर्थनिरूपणतः लकारार्थनिरूपणं यावत्		14	
	2.1.2.	निपातार्थनिरूपणम्		5	
	2.1.3.	निपातविशेषाणामर्थविचारः		5	
	2.1.4.	लकारार्थनिरूपणम्		10	
3.	कारकार्थनिरूपणतः समासादिवृत्त्यर्थनिरूपणं यावत्				2
	3.1.1.	कारकार्थनिरूपणम्		10	
	3.1.2.	नामार्थनिरूपणम्		10	
	3.1.3.	समासवृत्त्यर्थनिरूपणम्		5	
			सम्पूर्णयोगः	90	6

तृतीयपत्रम्
MAVYC103
परिभाषेन्दुशेखरः-1
क्रेडिट - 6
अङ्काः - 80

पत्रस्योद्देश्यानि परिणामाश्च -

- छात्रेभ्यः आचार्यनागेशस्य परिचयप्रदानपुरस्सरं पाणिनिव्याकरणस्य प्रक्रियायां प्रमाणभूतायाः शास्त्रत्वसम्पादनोद्देशप्रकरणे पठितायाः परिभाषायाः विभिन्नमतदृष्ट्या अवबोधनम्।
- छात्राः शास्त्रत्वसम्पादनोद्देशभूतानां परिभाषाणां प्रौढज्ञानेन पाणिनिसूत्रार्थविचारे पण्डिताः भविष्यन्ति।

प्रथमभागः -

1. आदितः 10 परिभाषां यावत् - 1.5 क्रेडिट 20 अङ्काः

द्वितीयभागः -

1. 11 तः 15 परिभाषां यावत् - 1.5 क्रेडिट 20 अङ्काः

तृतीयभागः -

1. 16 तः 25 परिभाषां यावत् - 1.5 क्रेडिट 20 अङ्काः

चतुर्थभागः -

1. 26 तः 37 परिभाषां यावत् - 1.5 क्रेडिट 20 अङ्काः

निर्धारितग्रन्थः -

1. परिभाषेन्दुशेखरः

सहायकग्रन्थाः -

1. परिभाषेन्दुशेखरः - आचार्य विश्वनाथ मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
2. परिभाषेन्दुशेखरः - भैरवी व्याख्या, श्री लक्ष्मण शास्त्री, चौखम्बा संस्कृत संस्थान, वाराणसी।
3. परिभाषेन्दुशेखरः - भूति व्याख्या, श्री गोविन्द शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

पाठयोजना -

भागः	उपभागः	पाठ्यक्रमविवरणम्	Hyperlink	अध्यापनहोरा	क्रेडिट
1	1	आदितः 10 परिभाषां यावत्		20	1.5
2	1	11 तः 15 परिभाषां यावत्		20	1.5
3	1	16 तः 25 परिभाषां यावत्		20	1.5
4	1	25 तः 37 परिभाषां यावत्		20	1.5
सम्पूर्णयोगः				90	6

चतुर्थपत्रम्
MAVYD104

समासः
क्रेडिट - 6
अङ्काः - 80

पत्रस्योद्देश्यानि परिणामाश्च -

- छात्रेभ्यः पदानां संक्षेपकारकस्य समासस्य परिचयपुरस्सरं सिद्धान्तकौमुदीदिशा अध्यापनम्।
- छात्राः समासज्ञानानन्तरं समस्तवाक्यप्रयोगे समर्थाः भविष्यन्ति।

प्रथमभागः -

1. अव्ययीभावः तत्पुरुषसमासश्च - 2 क्रेडिट 30 अङ्काः

द्वितीयभागः -

2. बहुव्रीहिः द्वन्द्वसमासश्च - 2 क्रेडिट 30 अङ्काः

तृतीयभागः -

3. एकशेषप्रकरणतः समासाश्रयप्रकरणं यावत् - 2 क्रेडिट 20 अङ्काः

पाठ्यग्रन्थः -

1. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थाः-

1. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी - श्रीगोविन्दाचार्य, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
2. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी- बालमनोरमा-तत्त्वबोधिनीसहिता- डॉ. शिवप्रसाद शर्मा, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
3. अष्टाध्यायी- सूत्रपाठः - आचार्यगोपालदत्तपाण्डेयः, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

पाठयोजना -

भागः	उपभागः	पाठ्यक्रमविवरणम्	Hyperlink	अध्यापनहोरा	क्रेडिट
1.	1.	अव्ययीभावसमासप्रकरणं तत्पुरुषप्रकरणञ्च	https://epgp.inflibnet.ac.in/Home/ViewSubject?catid=OcXGfDp/okkJTwp9YnKuA==	25	2
2.	1.	बहुव्रीहिप्रकरणं द्वन्द्वप्रकरणञ्च	https://ia601200.us.archive.org/23/items/vyakarana_chandrodaya_1/vyakarana_chandrod_aya_1.pdf	25	2
3.	1.	एकशेषप्रकरणतः समासाश्रयप्रकरणं यावत्	aya_1.pdf	25	2
सम्पूर्णयोगः				75	6

पञ्चमपत्रम्
MAVYVA105
व्याकरणशास्त्रेतिहासः
क्रेडिट – 2
अङ्काः – 48

पत्रस्योद्देश्यानि परिणामाश्च -

- छात्रेभ्यः व्याकरणशास्त्रस्येतिहासविषये अवबोधनम्।
- छात्रेभ्यः प्राचीनव्यव्याकरणपरम्परायाः ज्ञानप्रदानम्।
- छात्रेभ्यः समग्रव्याकरणपरम्परां बोधयित्वा पाणिनिव्याकरणस्य परम्परायां समुद्भूतानाम् आचार्याणां परिचयप्रदानम्।
- छात्राः व्याकरणशास्त्रस्यैतिहासं ज्ञास्यन्ति।

प्रथमभागः -

1. व्याकरणस्य स्वरूपम्, प्रयोजनम्, आविर्भावश्च - 0.5 क्रेडिट 14 अङ्काः
2. व्याकरणस्य भेदाः - 0.5 क्रेडिट 10 अङ्काः
3. पाणिनिपूर्वर्तिनः वैयाकरणाः तेषां ग्रन्थाश्च - 0.5 क्रेडिट 12 अङ्काः
4. पाणिनिपरर्तिनः वैयाकरणाः तेषां ग्रन्थाश्च - 0.5 क्रेडिट 12 अङ्काः

सहायकग्रन्थाः -

1. व्याकरणशास्त्रेतिहासः - आचार्य लोकमणि दाहाल, भारतीय विद्या प्रकाशन, वाराणसी।
2. व्याकरणशास्त्रेतिहासः - डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

पाठयोजना -

भागः	उपभागः	पाठ्यक्रमविवरणम्	Hyperlink	अध्यापनहोरा	क्रेडिट
1.	1.	व्याकरणस्य स्वरूपम्, प्रयोजनम्, आविर्भावश्च		5	0.5
2.	1.	व्याकरणस्य भेदाः		5	0.5
3.	1.	पाणिनिपूर्वर्तिनः वैयाकरणाः तेषां ग्रन्थाश्च		10	0.5
4.	1.	पाणिनिपरर्तिनः वैयाकरणाः तेषां ग्रन्थाश्च		10	0.5
सम्पूर्णयोगः				30	6

द्वितीयषाण्मासिकः

Second Semester

प्रथमपत्रम्
MAVYC201
प्रौढमनोरमा – 2
क्रेडिट – 6
अङ्काः – 80

पत्रस्योद्देश्यानि परिणामाश्च –

- छात्रेभ्यः अजन्तपुंल्लिङ्गप्रकरणस्थानां सूत्राणां प्रौढमनोरमाव्याख्यामाध्यमेन विशिष्टावबोधनम्।
- छात्राः शब्दरत्नादिव्याख्यानामप्यवबोधनं कृत्वा अर्थवदधातुरित्यादिविशिष्टसूत्राणां परिष्कारपुरस्सरं बोधवन्तो भविष्यन्ति।

प्रथमभागः -

1. अजन्तपुंल्लिङ्गप्रकरणम् - 4 क्रेडिट 60 अङ्काः
1.1. अर्थवत्... इत्यतः सरूपाणामेकशेषः..... इति सूत्रं यावत्।
1.2. अमि पूर्वः इत्यतः अनङ् सौ इति सूत्रपर्यन्तम्।

द्वितीयभागः -

2. अजन्तपुंल्लिङ्गप्रकरणम् - 2 क्रेडिट 20 अङ्काः
2.1. हल्ङ्याभ्यो..... इत्यतः रायो हलि इति सूत्रं यावत्।

पाठ्यग्रन्थः-

1. प्रौढमनोरमा -

सहायकग्रन्थाः -

1. प्रौढमनोरमा - आचार्य द्वारिकाप्रसाद द्विवेदी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
2. प्रौढमनोरमा 'भैरवी' सहिता - आचार्य गोपाल शास्त्री नेने, चौखम्बा संस्कृत भवन, वाराणसी।
3. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (प्रथमो भागः) - श्रीगोविन्दाचार्य, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
4. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (प्रथमो भागः) बालमनोरमा-तत्त्वबोधिनीसहिता- डॉ. शिवप्रसाद शर्मा, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
5. अष्टाध्यायी- सूत्रपाठः - आचार्यगोपालदत्तपाण्डेयः, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

पाठयोजना -

भागः	उपभागः	पाठ्यक्रमविवरणम्	Hyperlink	अध्यापनहोरा	क्रेडिट	
1.	अजन्तपुंल्लिङ्गप्रकरणम्				4	
	1.1.	अर्थवत्... इत्यतः सरूपाणामेकशेषः..... इति सूत्रं यावत्।				30
	1.2.	अमि पूर्वः इत्यतः अनङ् सौ इति सूत्रपर्यन्तम्।				30
2.	अजन्तपुंल्लिङ्गप्रकरणम्			25	2	
	2.1.	हल्ङ्याभ्यो..... इत्यतः रायो हलि इति सूत्रं यावत्।				
सम्पूर्णयोगः				85	4	

द्वितीयपत्रम्
MAVYC202
परिभाषेन्दुशेखरः-2
क्रेडिट - 6
अङ्काः - 80

पत्रस्योद्देश्यानि परिणामाश्च -

- छात्रेभ्यः पाणिनिव्याकरणस्य प्रक्रियायां प्रमाणभूतायाः बाधबीजप्रकरणे पठितायाः परिभाषायाः विभिन्नमतदृष्ट्या अवबोधनम् ।
- छात्राः बाधबीजप्रकरणे समागतानां परिभाषाणां प्रौढज्ञानेन पाणिनिसूत्रार्थविचारे पण्डिताः भविष्यन्ति।

प्रथमभागः -

1. 38 तः 49 परिभाषां यावत् - 2 क्रेडिट 30 अङ्काः

द्वितीयभागः -

2. 50 तः 60 परिभाषां यावत् - 2 क्रेडिट 25 अङ्काः

तृतीयभागः -

3. 61 तः 71 परिभाषां यावत् - 2 क्रेडिट 25 अङ्काः

निर्धारितग्रन्थः -

1. परिभाषेन्दुशेखरः

सहायकग्रन्थाः -

1. परिभाषेन्दुशेखरः - आचार्य विश्वनाथ मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
2. परिभाषेन्दुशेखरः - भैरवी व्याख्या, श्री लक्ष्मण शास्त्री, चौखम्बा संस्कृत संस्थान, वाराणसी।
3. परिभाषेन्दुशेखरः - भूति व्याख्या, श्री गोविन्द शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

पाठयोजना -

भागः	उपभागः	पाठ्यक्रमविवरणम्	Hyperlink	अध्यापनहोरा	क्रेडिट
1	1	38 तः 49 परिभाषां यावत्		30	2
2	1	50 तः 60 परिभाषां यावत्		30	2
3	1	61 तः 71 परिभाषां यावत्		30	2
सम्पूर्णयोगः				90	6

तृतीयपत्रम्
MAVYC203
लघुशब्देन्दुशेखरः-1
क्रेडिट - 6
अङ्काः - 80

पत्रस्योद्देश्यानि परिणामाश्च -

- छात्रेभ्यः पाणिनिपरम्परायाः आचार्यस्य नागेशस्य सिद्धान्तकौमुदीमुपरि कृतायाः व्याख्यावबोधः ।
- छात्रेभ्यः अक्सन्ध्यन्तभागस्य विभिन्नमतदृष्ट्या सूत्रार्थज्ञानम्।
- छात्राः नागेशेन प्रतिपादितानां मतानामङ्गीकृत्य सूत्रार्थविचारे समर्थाः भविष्यन्ति।

प्रथमभागः -

1. संज्ञाप्रकरणम् - 2 क्रेडिट 30 अङ्काः

द्वितीयभागः -

2. परिभाषाप्रकरणम् - 2 क्रेडिट 25 अङ्काः

तृतीयभागः -

3. अक्सन्धिप्रकरणम् - 2 क्रेडिट 25 अङ्काः

निर्धारितग्रन्थः -

1. लघुशब्देन्दुशेखरः

सहायकग्रन्थाः -

1. लघुशब्देन्दुशेखरः - आचार्य विश्वनाथ मिश्र, चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान, वाराणसी।
2. लघुशब्देन्दुशेखरः -- डॉ. शिवप्रसाद शर्मा, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
3. लघुशब्देन्दुशेखरः - प्रो. बालशास्त्री, वाणी विलास प्रकाशन, वाराणसी।

पाठयोजना -

भागः	उपभागः	पाठ्यक्रमविवरणम्	Hyperlink	अध्यापनहोरा	क्रेडिट
1	1	संज्ञाप्रकरणम्		30	2
2	1	परिभाषाप्रकरणम्		30	2
3	1	अक्सन्धिप्रकरणम्		30	2
सम्पूर्णयोगः				90	6

चतुर्थपत्रम्
MAVYD204
कारकं समासश्च
क्रेडिट - 6
अङ्काः - 80

पत्रस्योद्देश्यानि परिणामाश्च -

- छात्राः कारकनियमबोधने समासबोधने च समर्थाः भवेयुः।
- छात्राः कारकनियमबोधनेन दैनिकवाक्यप्रयोगे लेखने च सवत्रैव समर्थाः भवेयुः। तदनन्तरं वाक्यरचनायां कारकनियमान् प्रयुज्य शुद्धरूपेण विभक्तिप्रयोगे समर्थाः भविष्यन्ति।
- छात्राः समासज्ञानानन्तरं समस्तवाक्यप्रयोगे समर्थाः भविष्यन्ति।

प्रथमभागः -

1. कारकप्रकरणम् - 1 क्रेडिट 20 अङ्काः

द्वितीयभागः -

2. अव्ययीभावः तत्पुरुषसमासश्च - 1 क्रेडिट 30 अङ्काः

तृतीयभागः -

3. बहुव्रीहिः द्वन्द्वसमासश्च - 1 क्रेडिट 20 अङ्काः

चतुर्थभागः -

4. एकशेषप्रकरणतः समासाश्रयप्रकरणं यावत् - 1 क्रेडिट 10 अङ्काः

पाठ्यग्रन्थः -

1. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थाः-

1. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी - श्रीगोविन्दाचार्य, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
2. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी- बालमनोरमा-तत्त्वबोधिनीसहिता- डॉ. शिवप्रसाद शर्मा, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी।
3. अष्टाध्यायी- सूत्रपाठः - आचार्यगोपालदत्तपाण्डेयः, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

पाठयोजना -

भागः	उपभागः	पाठ्यक्रमविवरणम्	Hyperlink	अध्यापनहोरा	क्रेडिट
1.	1.	कारकप्रकरणम्		20	1
2.	1.	अव्ययीभावसमासप्रकरणं तत्पुरुषप्रकरणञ्च	https://epgp.inflibnet.ac.in/Home/ViewSubject?catid=OcXGfDp/okkJITwp9YnKuA==	25	1
3.	1.	बहुव्रीहिप्रकरणं द्वन्द्वप्रकरणञ्च	https://ia601200.us.archive.org/23/items/vyakarana_chandrodaya_1/vyakarana_chandrodaya_1.pdf	20	1
4.	1.	एकशेषप्रकरणतः समासाश्रयप्रकरणं यावत्	https://ia601200.us.archive.org/23/items/vyakarana_chandrodaya_1/vyakarana_chandrodaya_1.pdf	25	1
सम्पूर्णयोगः				90	4

पञ्चमपत्रम्
MAVYVA205
भाषाविज्ञानम्
क्रेडिट - 6
अङ्काः - 80

पत्रस्योद्देश्यानि परिणामाश्च -

- छात्रेभ्यः शब्दोच्चारणादिप्रक्रियायाः विभिन्ननियमानामवबोधः
- छात्राः भाषाविज्ञानदृष्ट्या शब्दोच्चारणादिप्रक्रियायाः विभिन्ननियमानां बोधानन्तरं भाषोच्चारणे प्रयोगे च समर्थाः भविष्यन्ति।

प्रथमभागः -

1. भाषाविज्ञानम् - 2 क्रेडिट 48 अङ्काः
 - 1.1. विज्ञानपदार्थः विज्ञानमहिमा भाषाविज्ञानञ्च।
 - 1.2. भाषाप्रयोजनानि भाषापरिभाषा भाषाशब्देतिवृत्तञ्च।
 - 1.3. भाषोत्पत्तिः
 - 1.4. वाग्विचारः
 - 1.5. ध्वनिविचारः
 - 1.6. भाषाभेदः
 - 1.7. भाषाविकृतहेतवः

सहायकग्रन्थाः-

1. संस्कृतभाषाविज्ञानम् - चक्रवर्ती श्री रामाधीन चतुर्वेदी, चौखम्बा विद्याभावन, वाराणसी।
2. भाषाविज्ञान - डॉ. कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी।
3. भाषाविज्ञान - डॉ. भोलानाथ तिवारी

पाठयोजना -

भागः	उपभागः	पाठ्यक्रमविवरणम्	Hyperlink	अध्यापनहोरा	क्रेडिट
1.	भाषाविज्ञानम् -				2
	1.1.	विज्ञानपदार्थः विज्ञानमहिमा भाषाविज्ञानञ्च।		5	
	1.2.	भाषाप्रयोजनानि भाषापरिभाषा भाषाशब्देतिवृत्तञ्च।		5	
	1.3.	भाषोत्पत्तिः		5	
	1.4.	वाग्विचारः		5	
	1.5.	ध्वनिविचारः		5	
	1.6.	भाषाभेदः		5	
	1.7.	भाषाविकृतहेतवः		5	
सम्पूर्णयोगः				35	4